

Avaleht>Perekonnaasjad ja pärimine>Abielu ja registreeritud kooselu varalised tagajärjed>**Abikaasade varasuhe**

Abikaasade varasuhe

Saksamaa

1 Kas liikmesriigis on kehtestatud seadusjärgne abikaasade varasuhe? Mida see endast kujutab?

See, kellele kuulub abielu ajal omandatud vara ja kuidas see vara abielu lõppedes jagatakse, on alati kindlaks määratud konkreetse perekonnaõigusliku vararežiimiga. Abielu mõju omandiõigusele reguleerivad abikaasade vararežiimi käsitlevad normid Saksamaa tsiviilseadustikus (*Bürgerliches Gesetzbuch – BGB*). Tsiviilseadustikus eristatakse järgmisi vararežiime: juurdekasvu tasaarvestus (*Zugewinnngemeinschaft*), varalahusus (*Gütertrennung*) ja valikuline juurdekasvu tasaarvestus (*Wahl-Zugewinnngemeinschaft*).

2 Kuidas saavad abikaasad oma varasuhet korraldada? Millised ametlikud nõuded sellisel juhul kehtivad?

Kui abielupaar pole notariaalse abieluvarelepinguga leppinud kokku teisiti, kehtib juurdekasvu tasaarvestuse režiim. Juurdekasvu tasaarvestus tähendab varalahusust abielu ajal ning abielu jooksul tekkinud juurdekasvu võrdsustamist vararežiimi lõppedes.

Seevastu varalahususe peavad abikaasad kokku leppima notariaalse lepinguga. Varalahusus tähendab abikaasade vara täielikku lahushoidmist, ilma et tekkinud juurdekasv abielu lõpus võrdsustataks. Kummalegi abikaasale jääb vara, mille ta on omandanud enne abielu ja selle ajal. Varalahusus võib tekkida ka ilma konkreetse lepinguta abikaasade vahel, näiteks kui abieluvarelepingu kohane vararežiim tühistatakse või välistatakse, ilma et samal ajal uues vararežiimis kokku lepituks.

Ka üldise varaühisuse peavad abikaasad kokku leppima notariaalse lepinguga. Üldise varaühisuse režiimi korral saab enne abielu omatud varast ja abielu ajal omandatud varast tavaliselt paari ühisvara (*Gesamtgut*). Peale selle võib mõlemal abikaasal olla oma lahusvara (*Sondergut*), mis ei kuulu ühisvara hulka. See on vara, mida ei saa tehingutega üle kanda, näiteks nõuded, mille täitmiseks ei või vara arestida, või osalus partnerluses. Samuti võib kumbki abikaasa jätta teatava vara oma erivaraks. Abikaasad võivad ühtlasi kehtestada spetsiaalse üldise varaühisuse vormi, täpsemalt abielu jooksul omandatud vara ühisuse režiimi (*Errungenschaftsgemeinschaft*). Selleks peavad nad abieluvarelepingus märkima, et kogu enne abielu omandatud vara on erivara.

Valikuline juurdekasvu tasaarvestus on Prantsuse-Saksa vararežiim, mille eesmärk on vältida abikaasade vararežiimide erinevustest tulenevaid võimalikke probleeme Prantsusmaa ja Saksamaa kodanike vahelistes õigussuhetes. Kui abikaasad otsustavad selle vararežiimi kasuks, on nende vara abielu ajal lahusvara, nagu Saksamaa juurdekasvu tasaarvestuse režiimi puhul. Üksnes vararežiimi lõppedes tasaarvestatakse abikaasade varade väärtuse kasv.

Vaatamata sarnasele sisule Saksamaa juurdekasvu tasaarvestusega on valikulisel juurdekasvu tasaarvestusel mitu eripära, mis on mõjutatud Prantsusmaa korra. Näiteks ei võeta tekkinud juurdekasvu tasaarvestamisel arvesse hüvitisi valu ja kannatuste eest ega kinnisvara väärtuse juhuslikku suurenemist (nt ehitusmaaks liigitamise tulemusel).

3 Kas varasuhete korraldamise vabadusel on ka piiranguid?

Kui abikaasad tunnevad, et seadusjärgne vararežiim – juurdekasvu tasaarvestus – neile ei sobi, võivad nad sõlmida notariaalse abieluvarelepingu. Selles lepingus võivad nad kokku leppida varalahususes või üldises varaühisuses või kehtestada konkreetse vararežiimi raames korra, mis erineb seadusjärgsest korra. Lepingus võib sätestada ka pensionide võrdsustamise või ülalpidamise andmise korra.

Abieluvarelepingu sõlmimisel tuleks aga tagada, et sätestatud kord tegelikult kehtib. Näiteks kui üks abikaasade on abieluvarelepingu tõttu ebasoodsas olukorras ja esinevad teatavad muud tingimused, võidakse leida, et leping on vastuolus üldtunnustatud moraali põhimõtetega ning seega tühine. Sel juhul kohaldatakse siiski neid õigusnorme, mis on abieluvarelepingust teoreetiliselt välja jäetud. Kohtupraktika on selles valdkonnas väga mitmekesine. Selle üle, kas kokkulepe on tõesti üldtunnustatud moraali põhimõtetega vastuolus ja seega tühine või kas kokkulepet tuleb kohandada, saab otsustada ainult igal üksikjuhul eraldi.

4 Millised on abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed abikaasade varasuhetele?

Seadusjärgse vararežiimi ehk juurdekasvu tasaarvestuse kohaselt toimub vararežiimi lõppedes juurdekasvu võrdsustamine (nt ühe abikaasa surma korral, lahutuse korral või teistsugust vararežiimi käsitleva lepingu sõlmimise korral). Juurdekasvu võrdsustamine tähendab, et see abikaasa, kes omandas abielu ajal rohkem vara kui teine abikaasa, peab hüvitama teisele abikaasale sularahamaksega poole varade juurdekasvu vahest.

Üldise varaühisuse režiimi puhul jagatakse ühisvara lahutuse korral pärast kõigi kohustuste täitmist. Kummalegi abikaasal on reeglina õigus poolele ülejäägist.

Kui abikaasad on aga kokku leppinud varalahususes, ei toimu abikaasade varasuhete lõppedes võrdsustamist, sest abikaasade varad on täiesti lahus.

Ülalpidamise saamise õigus ei sõltu abikaasade vararežiimist. Kui abikaasad elavad eraldi, ilma et nad oleks lahutatud, on puudust kannataval abikaasal üldjuhul õigus saada heas majanduslikus olukorras abikaasalt ülalpidamist. Õigus ülalpidamist saada kestab üksnes lahutuse jõustumiseni. Pärast lahutust võib puudust kannataval abikaasal aga olla teatavatel asjaoludel õigus nõuda abielujärgset ülalpidamist. Õiguses tunnistatakse järgmisi ülalpidamise saamise õigusi: ülalpidamine lapsehoolduseks; ülalpidamine vanuse, haiguse või puude tõttu; ülalpidamine töötuse tõttu; lisaülalpidamine; ülalpidamine õpingute, täiendusõppe ja ümberõppe ajal ning ülalpidamine õigluse huvides.

Kui on alust abielu tühistamiseks, võib konkreetsetel juhtudel isegi pärast tühistamist kehtida õigus hüvitisele ja ülalpidamisele.

5 Kuidas mõjutab abikaasade varasuhet ühe abikaasa surm?

Juurdekasvu tasaarvestuse puhul toimub juurdekasvu võrdsustamine ühe abikaasa surma korral nii, et seadusjärgset pärandiosa (*gesetzlicher Erbteil*) suurendatakse veerandi võrra pärandist, olenemata sellest, kas surnud abikaasal tegelikult abielu jooksul juurdekasv tekkis. Kui üleelanud abikaasa pole pärija või loobub pärandist, võib ta nõuda tegeliku juurdekasvu tasaarvestust ja ühtlasi nõuda pärandi sundosa (*kleiner Pflichtteil*). Pärandi sundosa arvutatakse seadusjärgse pärandiosa põhjal, mille puhul ei tasaarvestata juurdekasvu veerandiga pärandist.

Kui abikaasad leppisid kokku varalahususes, siis abielu lõpus juurdekasvu kindlamääralist tasaarvestamist ei toimu. Kehtib üldkohaldatav õigusest tulenev pärimisjärjekord.

Üldise varaühisuse režiimi korral moodustab pärandvara poole ühisvarast ning surnu erivarast ja lahusvarast. Üleelanud abikaasa pärandi suurus tehakse kindlaks üldnormide kohaselt.

6 Milline ametiasutus on pädev tegema otsuseid abikaasade varasuhete seotud asjades?

Abikaasade varasuhetega seotud asjades (st menetlused, mis puudutavad abieluvareõigusel põhinevaid nõudeid, eelkõige abikaasade juurdekasvu võrdsustamist) on pädev perekonnakohus.

7 Millised on abikaasade varasuhetest tulenevad tagajärjed abikaasa ja kolmanda isiku vahelistele õigussuhetele?

Abielus isik vastutab üldjuhul üksnes enda võlgade eest ja seda üksnes oma varaga. See ei puuduta tehinguid perekonna igapäevavajaduste piisavaks katmiseks.

Juurdekasvu tasaarvestuse korral kehtivad aga erandid põhimõttest, et abikaasa võib oma vara vabalt võõrandada. Kui üks abikaasadest soovib võõrandada (müüa, ära anda jne) kogu või peaaegu kogu oma vara, on tal vaja teise abikaasa nõusolekut. Sama kehtib, kui abielus isik soovib võõrandada vara, mis kuulub üksnes talle endale, kuid mis on osa abielupaari kodumajapidamisest.

Seevastu varalahususe režiimi korral võib kumbki abikaasa vabalt võõrandada kogu oma vara ja ei vaja kodumajapidamisse kuuluva vara võõrandamiseks teise abikaasa nõusolekut.

Kui abikaasad on kokku leppinud üldise varaühisuse režiimis, haldavad nad oma ühisvara reeglina ühiselt, välja arvatud juhul, kui abieluvarelepingus on sätestatud, et seda haldab üks abikaasadest. Ühisvara kasutatakse kohustuse täitmiseks seoses tehinguga, mille abikaasa on sõlminud üldise varaühisuse ajal, üksnes juhul, kui teine abikaasa on selle tehinguga nõus või kui tehing kehtib ühisvara suhtes isegi ilma tema nõusolekuta.

8 Palun kirjeldage lühidalt oma riigis kohaldatavat abieluvara jagamise või realiseerimise menetlust.

Perekonna eluaseme ja majapidamisesemed võib jagada abikaasade lahuselu ajal või pärast lahutust. Kui tegemist on muu ühise omandiga ja abikaasad ei suuda jõuda kokkuleppele, pannakse vara enampakkumisele ja tulu jagatakse.

9 Milline on kinnisvara registreerimise menetlus ning milliseid dokumente või teavet harilikult kinnisvara registreerimiseks nõutakse?

Kui abikaasad valivad oma vararežiimiks üldise varaühisuse, peavad nad esitama kinnistusametile notariaalse abieluvarelepingu ja taotlema kinnistusraamatu muutmist. Ühelgi muul juhul, st kui abikaasad ei vali oma vararežiimiks üldist varaühisust, pole vaja kinnistusraamatut muuta.

Viimati uuendatud: 02/11/2023

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.